

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.088 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **Ксьондзика Юрія Юрійовича** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн»**.

«29» липня 2026 року.

КСЬОНДЗИК Юрій Юрійовича 1990 року народження, громадянин України. Освіта вища: у 2014 році закінчив Хмельницький університет управління та права за спеціальністю «Правознавство» на другому освітньому рівні та здобув кваліфікацію юриста.

З 2022 року – фізична особа-підприємець за КВЕД 69.10 «Діяльність у сфері права».

Аспірант Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Наукова керівниця: **ГРИНЬКО Світлана Дмитрівна**, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

За темою дисертації та відповідно до її змісту опубліковано чотири наукові статті у журналах і збірниках, що входять до переліку фахових наукових видань України, одна доповідь на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях:

1. Ксьондзик Ю. Ю. Закон як основне джерело цивільного договірного права скандинавських країн. *Наукові записки. Серія: Право*. 2025. № 19. С. 230-237. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/663/691>

2. Ксьондзик Ю. Ю. Правова природа добросовісності як загального принципу цивільного договірного права України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2026. № 1: частина 1. С. 244-250. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2026/02/41.pdf>

3. Ксьондзик Ю. Ю. Принцип добросовісності на стадії укладення цивільно-правового договору в скандинавських країнах. *Журнал східноєвропейського права*. 2026. № 143. С. 256-266. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/02/ksondzyk_143.pdf

4. Гринько С. Д., Ксьондзик Ю. Ю. Принцип добросовісності у модельних актах європейського договірного права. *Журнал східноєвропейського права*. 2026. № 144. С. 28-38. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/03/hrynko_ksondzyk_144.pdf

5. Ксьондзик Ю. Ю. Добросовісність і зловживання правом у цивільному праві України. Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензентка – ЧЕРНЯК Олена Юріївна, кандидатка юридичних наук, професорка, професорка кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Важливе значення має дослідження, проведене автором в межах підрозділу 3.2. щодо принципу добросовісності у модельних актах європейського договірного права. Автором ґрунтовно досліджено основні акти soft law. Зокрема автор зазначає, що «у DCFR принцип добросовісності та чесної ділової практики виступає одним із фундаментальних стандартів приватноправового регулювання. Він має універсальний характер і поширюється на всі стадії договірного правовідношення – від переговорного процесу до виконання, застосування засобів правового захисту та регулювання окремих видів договорів. Системний аналіз положень DCFR свідчить, що цей принцип виконує функцію загального стандарту поведінки, який спрямований на забезпечення чесності, відкритості та взаємної поваги до інтересів сторін у договірних відносинах». Відповідно формулювання щодо чесної ділової практики в контексті принципу добросовісності звучать і на них акцентується увага в інших актах soft law. В чинному цивільному законодавстві України окремо в межах принципу добросовісності не акцентується увага на чесній діловій практиці, однак окреме спеціальне законодавство (зокрема, про захист прав споживачів, право інтелектуальної власності, тощо), що на сьогодні вже адаптовано до вимог права ЄС, містить посилання на такі формулювання. Тому важливо, на нашу думку, під час публічного захисту акцентувати увагу автора на співвідношенні добросовісності і чесної ділової практики і доцільності виділення їх як окремих чи одного спільного принципу.

2. Цінним, на нашу думку, є дослідження, проведене автором щодо принципу лояльності в скандинавському договірному праві. Автор вказує, що «принцип лояльності спрямований, насамперед, не на контроль змісту договору, а на оцінку поведінки сторін у процесі встановлення, виконання та припинення договірних відносин. Його зміст конкретизується через обов'язки інформування, співпраці, конфіденційності, мінімізації шкоди, утримання від недобросовісної конкуренції та врахування обґрунтованих очікувань контрагента».

В п. 2 новизни автор виділяє та охарактеризує особливості принципу лояльності у скандинавському договірному праві. А в п. 12 новизни автором зазначено, що набуло подальшого розвитку «доктринальне розуміння переддоговірної добросовісності (лояльності)», де терміни добросовісність і лояльність, ймовірно, використовуються як синоніми.

Разом із тим важливими, з точки зору удосконалення національного договірного правопорядку, могли би бути поглиблені висновки автора щодо

порівняння змісту принципу лояльності із змістом принципу добросовісності, можливості запозичення першого для національного правопорядку, співвідношення понять добросовісності і лояльності в цілому».

Рецензентка – СЕРДЕЧНА Ірина Леонідівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Автор обґрунтовує доцільність запозичення для українського договірної права функціонального підходу до розуміння джерел права, відповідно до якого вирішальним критерієм їх застосування має бути не формальна належність до системи джерел права, а здатність забезпечувати справедливе та ефективне вирішення спору (с. 22). На нашу думку, цей висновок є дискусійним, оскільки українська правова система належить до континентальної правової традиції, у якій ієрархія та формальна визначеність джерел права є фундаментальними. Тому запропоноване автором розширення функціонального підходу може породжувати ризики надмірної судової дискреції та неоднакового застосування права.

2. Додаткового обґрунтування потребує висновок автора про те, що скандинавська доктрина *culpa in contrahendo* ґрунтується на принципі обмеженої переддоговірної відповідальності, за яким відшкодовується переважно негативний інтерес, тоді як позитивний інтерес компенсується лише у виняткових випадках. Питання визначення меж і обсягу відшкодування шкоди, завданої недобросовісним веденням переговорів, залишається одним із найбільш дискусійних у сучасній цивілістичній доктрині, що зумовлює необхідність подальшого теоретичного осмислення можливостей використання такого підходу в українському договірному праві (с. с. 22, 133).

3. Дискусійним є твердження про те, що принцип добросовісності може виступати юридичною підставою для зміни договору (с. 164). Це положення є науково цікавим, однак викликає дискусію з огляду на співвідношення принципу добросовісності та безпосередніх юридичних підстав зміни договору, передбачених ЦК України. Вважаємо, що принцип добросовісності є критерієм допустимості та обґрунтованості зміни договору, але не завжди її самостійною юридичною підставою.

4. Дискусійною видається теза автора про те, що право на відмову від договору, як правило, пов'язується з недобросовісною поведінкою контрагента (с. 168). Водночас наведені самим автором приклади свідчать, що право на односторонню відмову від договору не в усіх випадках є реакцією на недобросовісну поведінку іншої сторони. У низці випадків його реалізація обумовлена особливостями окремих договірних конструкцій, принципом свободи договору або необхідністю забезпечення балансу інтересів сторін.

Зокрема, йдеться про право покупця відмовитися від договору купівлі-продажу до передання товару (ст. 702 ЦК України), право дарувальника відмовитися від передання дарунка у разі істотного погіршення свого майнового стану (ст. 724 ЦК України), право замовника відмовитися від

договору підряду до закінчення роботи (ч. 4 ст. 849 ЦК України), а також право платника безстрокової ренти відмовитися від договору ренти (ст. 739 ЦК України). З огляду на це висновок автора про загальний зв'язок права на відмову від договору з недобросовісною поведінкою контрагента потребує додаткового обґрунтування».

Офіційна опонентка – ДАВИДОВА Ірина Віталіївна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія». Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. У першому розділі дисертації детально проаналізовано генезу *bona fides* у римському праві, проте недостатньо уваги приділено трансформації цього принципу в епоху глосаторів та постглосаторів, що дозволило б глибше простежити перехід від суто етичної категорії до загальнообов'язкового правового стандарту.

2. Дисертант зазначає, що в скандинавському праві переддоговірна відповідальність (зазвичай обмежується відшкодуванням негативного інтересу (інтересу довіри), тоді як позитивний інтерес відшкодовується лише у виняткових випадках. У межах наукової дискусії доцільно обговорити, чи не варто для цивільного права України, з огляду на скандинавський досвід, нормативно закріпити чіткі критерії для таких «виняткових випадків».

Оскільки вітчизняна судова практика (зокрема, Верховного Суду) активно розвиває принципи добросовісності та захисту легітимних очікувань, визначення чіткої межі між позитивним та негативним інтересом напереддоговірній стадії має суттєве практичне значення для стабільності цивільного обороту.

3. У роботі детально проаналізовано критерії скандинавської судової практики щодо визначення моменту виникнення обов'язку лояльності (інтенсивність та конкретність переговорів, обґрунтованість очікувань, підготовчі дії). З теоретичного погляду виникає питання щодо адаптації цієї гнучкої моделі до правової системи України. Оскільки український підхід є більш нормативно застереженим (пряма дія принципу добросовісності як загальної засади), судам може бути складно застосовувати суто оціночні скандинавські критерії без їхньої певної формалізації. Було б цікаво почути міркування автора щодо того, як знайти баланс між скандинавською гнучкістю та українською вимогою правової визначеності на практиці.

4. Автор доводить, що запозичення скандинавського функціонального підходу дозволяє судам ефективно коригувати умови договорів або відмовляти в їх застосуванні для збереження балансу інтересів та збереження договірної зв'язку. Проте, враховуючи, що зміст принципу лояльності в скандинавському праві формується переважно судовою практикою, виникає дискусія: чи не призведе пряме впровадження таких широких дискреційних повноважень судів в Україні до ризику надмірного втручання у свободу договору та порушення принципу *pacta sunt servanda*? Доцільно було б детальніше окреслити

процесуальні запобіжники проти зловживання судовою discreцією під час коригування договорів.

5. У третьому розділі дослідження дисертант звертає увагу на двокомпонентну структуру принципу добросовісності в європейському договірному праві, що поєднує суб'єктивний елемент (*honesty in fact* — чесність у поведінці) та об'єктивний стандарт (*fair dealing* — чесне ведення справ). Хоча автор пропонує власне комплексне визначення принципу добросовісності для цивільного права України, у роботі виокремлено не так багато уваги тому, як саме ці два елементи (суб'єктивний та об'єктивний) мають співвідноситися в межах українського законодавства. Має значний теоретичний інтерес дискусія про те, чи є доцільним законодавче розмежування «чесності» та «чесного ведення справ» у Цивільному кодексі України, чи вітчизняна доктрина має розглядати добросовісність як неподільну категорію».

Офіційна опонентка – БЛАЩУК Тетяна Володимирівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри цивільно-правових дисциплін Національного університету «Острозька академія». Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Потребує додаткової аргументації висновок автора щодо доцільності запозичення скандинавського функціонального підходу до розуміння джерел цивільного договірного права для української правової системи. Автор обґрунтовує можливість використання функціонального підходу, за якого визначальним критерієм застосування джерел права є їх здатність забезпечувати справедливе та ефективне вирішення договірних спорів.

Водночас така пропозиція потребує більш ґрунтовного аналізу її відповідності українській континентальній правовій традиції, конституційним засадам системи джерел права та усталеній ролі закону як основного регулятора приватноправових відносин. Доцільно було б більш детально окреслити межі такого запозичення та можливі ризики його практичного застосування.

2. Дискусійним видається авторський висновок про функціональну тотожність українського принципу добросовісності та скандинавського принципу лояльності. Безперечно, обидві категорії виконують близькі регулятивні функції та спрямовані на забезпечення справедливості договірних відносин. Разом із тим принцип лояльності сформувався в інших історичних, доктринальних та інституційних умовах, значною мірою спирається на судову практику і має інший механізм реалізації. Тому висновок про їх функціональну еквівалентність потребує більш чіткого розмежування спільних і відмінних ознак, а також визначення меж використання скандинавської моделі в українському праві.

3. Певну наукову дискусію викликає запропоноване автором визначення принципу добросовісності як універсального стандарту поведінки учасників цивільних правовідносин. Запропонована дефініція є змістовною та комплексною, однак вона охоплює значну кількість окремих вимог до поведінки сторін (чесність, відкритість, розумність, послідовність, врахування

інтересів контрагента, сприяння досягненню мети договору тощо), що певною мірою ускладнює відмежування власне принципу добросовісності від інших загальних принципів цивільного права. У зв'язку з цим доцільно було б більш чітко визначити критерії, які дозволяють відокремити зміст принципу добросовісності від принципів справедливості, розумності та свободи договору.

4. Потребують подальшого обґрунтування окремі пропозиції щодо імплементації скандинавських механізмів регулювання договірних відносин у національне законодавство. Автор справедливо звертає увагу на ефективність окремих правових конструкцій скандинавських країн, однак процес їх адаптації до українського правопорядку має враховувати істотні відмінності у системі джерел права, ролі судового прецеденту, особливостях правозастосовної практики та рівні розвитку договірної доктрини. Саме тому окремі рекомендації щодо рецепції скандинавського досвіду потребують більш детального аналізу механізмів їх практичного впровадження.

5. Дискусійним видається підхід автора до визначення ролі принципу добросовісності як універсального регулятора всіх стадій договірного процесу. Безперечно, сучасна цивілістична доктрина визнає істотне значення цього принципу під час укладення, виконання, зміни та припинення договору. Водночас дисертація залишає відкритим питання про критерії визначення меж судового розсуду при застосуванні принципу добросовісності. Посилення ролі оціночних категорій завжди пов'язане з ризиком надмірної дискреції суду, що може впливати на принцип правової визначеності. На нашу думку, ця проблема заслуговує на більш ґрунтовне дослідження та могла б стати окремим напрямом подальших наукових розвідок».

Голова ради – КОСТЯШКІН Іван Олександрович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри трудового, земельного та господарського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженням:

«Окремі положення можуть бути предметом наукових дискусій, як-то: співвідношення окремих принципів, їх регулятивний функціонал».

Результати голосування:

«За» **5** членів ради,
«Проти» **НЕМАЄ**.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **Ксьондзику Юрію Юрійовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.088

Іван КОСТЯШКІН